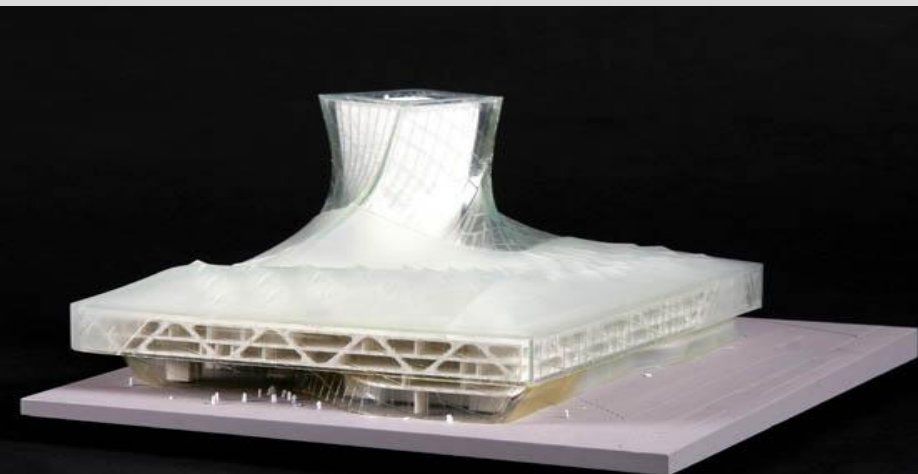

123TVVM – viskozita, mikroskop

Viskozita

- Udává poměr mezi tečným napětím a změnou rychlosti v závislosti na vzdálenosti mezi sousedními vrstvami při proudění kapaliny.
- Charakterizuje vnitřní tření a závisí především na přitažlivých silách mezi částicemi (kapaliny s větší přitažlivou silou mají vyšší viskozitu).
- Ideální kapalina není viskózní.

$$\eta = 0, \nu = 0$$

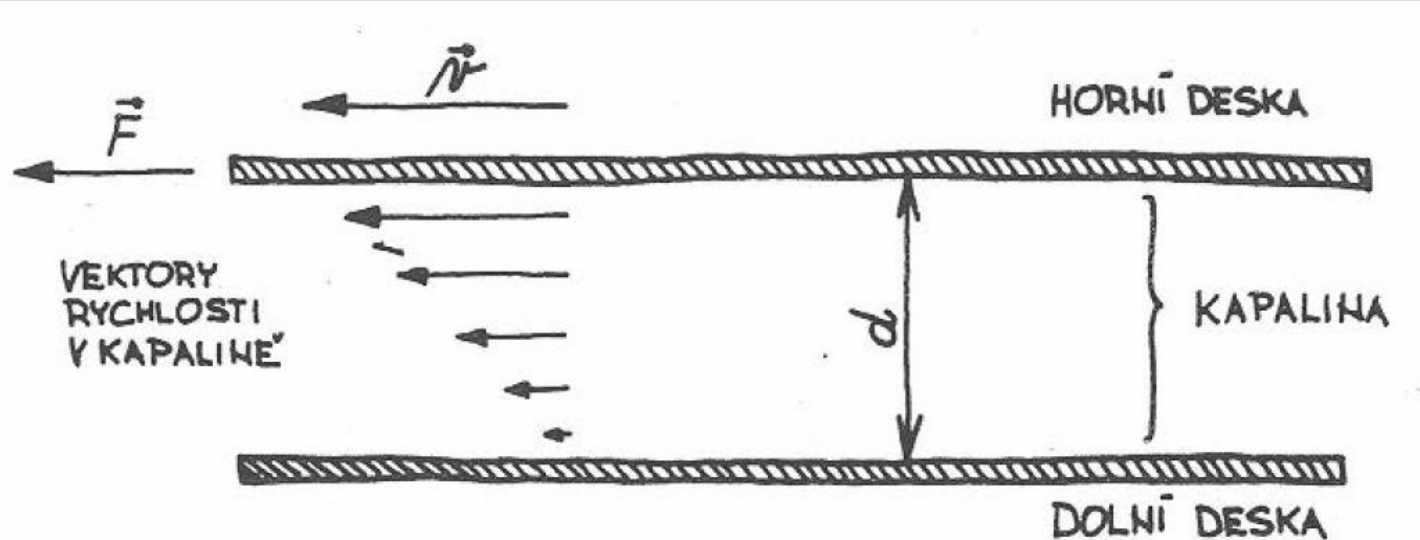

Měření koeficientu dynamické viskozity

Vrstva kapaliny, která přiléhá k horní desce, se pohybuje spolu s horní deskou, zatímco dolní deska a k ní přiléhající kapalina jsou v klidu. Na vzdálenosti d se mění rychlost proudění kapaliny z 0 na v .

Newtonovská kapalina -> změna rychlosti dv v závislosti na vzdálenosti dy (d) je lineární.

Obr. 1 Pohyb kapaliny mezi dvěma rovnoběžnými deskami

Měření koeficientu dynamické viskozity

Pokud chceme udržet horní desku v rovnoměrném pohybu vůči desce spodní, musíme na ni působit silou F , která je přímo úměrná ploše tažené desky. Proto je výhodnější zavést tečné napětí τ , které na ploše použité desky nezávisí:

$$F = \eta S \frac{dv_x}{dy} \quad \tau_{xy} = \frac{F}{S} = -\eta \frac{dv_x}{dy}$$

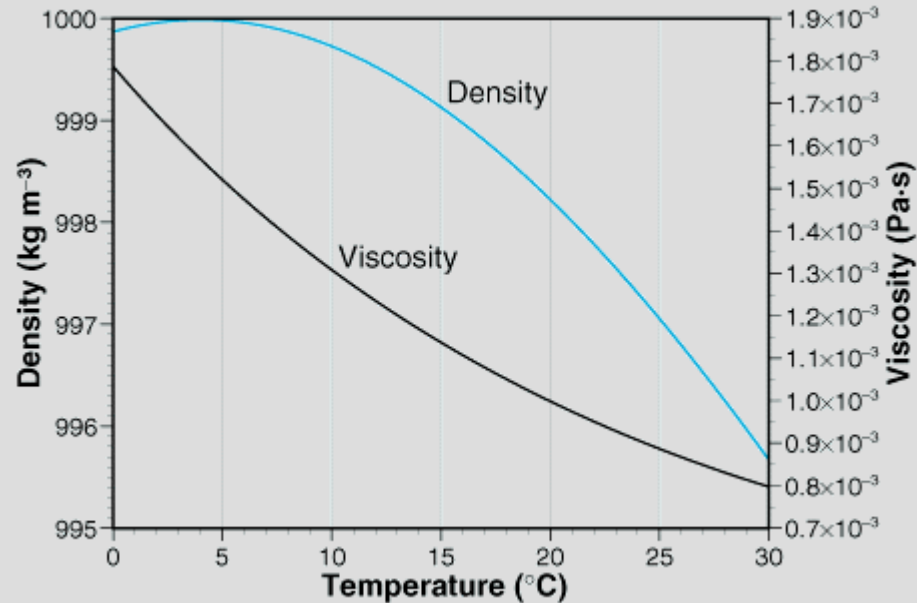
Pro newtonské kapaliny je lineární závislost mezi napětím a poměrem v/d (dv_x/dy) – koeficient úměrnosti dynamická viskozita

$$\tau \approx \frac{v}{d} \approx \frac{dv_x}{dy}$$

Dynamická viskozita – η (éta) [s.N/m²] neboli [Pa.s]

Závislost dynamické viskozity na teplotě – voda

Dynamická viskozita s rostoucím tlakem vzrůstá

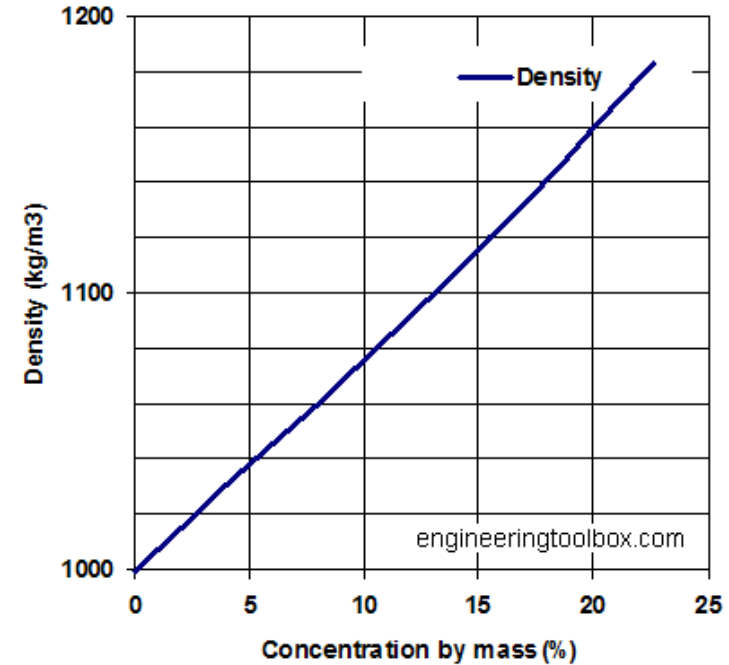
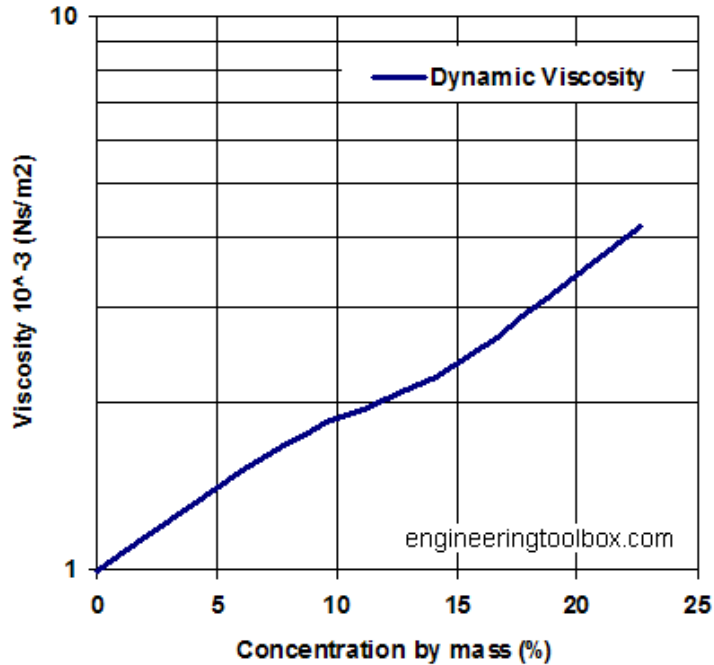
Dynamická viskozita s rostoucí teplotou klesá

Anomálie vody: max. hustota při 3,98°C.

Zdroj: Čmelík, M., Machonský, L., Šíma, Z. *Fyzikální tabulky*. Liberec: TU Liberec, 2001.

Závislost dynamické viskozity na koncentraci solného roztoku

Viskozita s rostoucí koncentrací soli roste
Hustota s rostoucí koncentrací soli roste

Dynamická viskozita x kinematická viskozita

Dynamická viskozita – η (éta) [s.N/m²] neboli [Pa.s]

$$\tau_{xy} = \frac{F}{S} = -\eta \frac{dv_x}{dy}$$

Kinematická viskozita – [m² s⁻¹]

$$\nu = \frac{\eta}{\rho}$$

Kapalina	.10 ⁻³ η [Pa.s]
Benzín	0,53
Ethanol	1,2
Glycerol	1480
Krev (37°C)	3,0 – 3,6
Voda (25°C)	0,8937

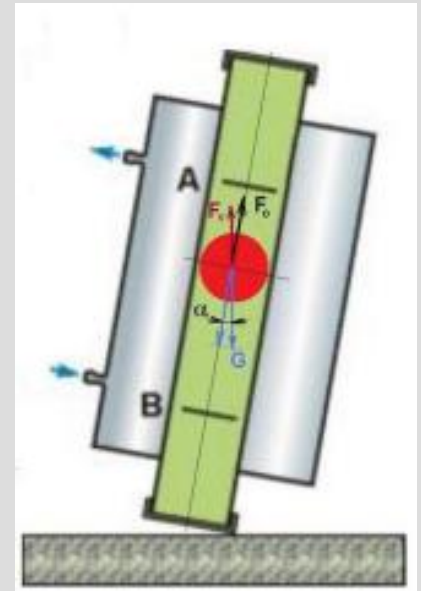

Měření viskozity

- **Hopplerův viskozimetr** – šikmá trubice měření doby pádu kuličky trubicí. Pohyb kuličky musí být pomalý, aby v kapalině nevznikalo vírové proudění.

Výpočet viskozity $\eta = t(\rho_1 - \rho_2)K$

, kde $K = \frac{2}{9} \frac{r^2}{L} g \cos \alpha$

kde t je pádový čas kuličky (s), ρ_1 je hustota koule ($\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$), ρ_2 je hustota kapaliny při teplotě ($\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) a K je konstanta ($\text{mPa}\cdot\text{cm}^3\text{g}^{-1}$).

$$F_{vz} + F_{Stokes} = G$$

$$F_{vz} = \frac{4}{3} \pi r^3 \rho_2 g$$

$$F_{Stokes} = 6\pi\eta r v$$

$$G = mg = V\rho_1 g = \frac{4}{3} \pi r^3 \rho_1 g$$

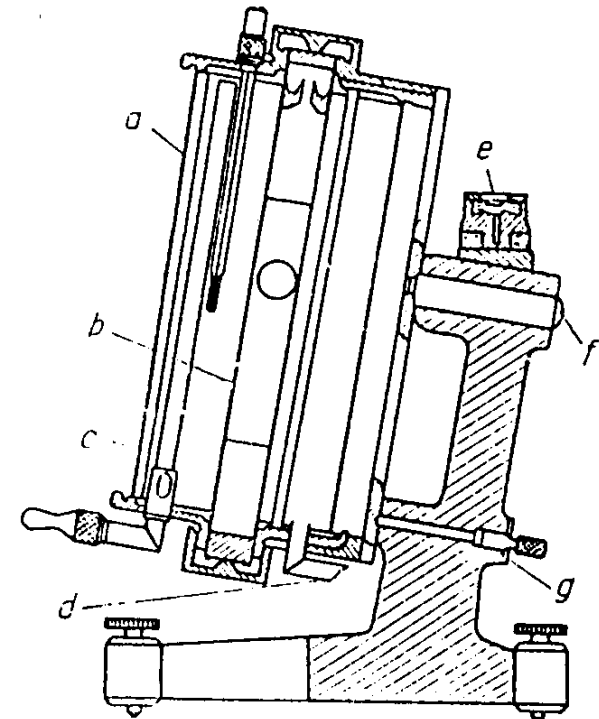
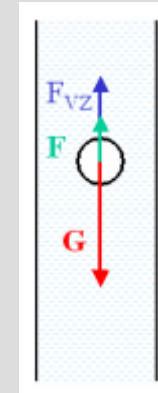
ρ_1 – hustota kuličky

ρ_2 – hustota kapaliny

r – poloměr kuličky

v – rychlost pádu kuličky

m – hmotnost kuličky

ÚKOL

Změřte pyknometricky hustotu vody a glycerínu (glycerolu).

Změřte dynamickou viskozitu vody a glycerínu (glycerolu) pomocí Hopplerova viskozimetru .

Spočítejte kinematickou viskozitu vody a glycerínu (glycerolu).

Zjištěné hodnoty porovnejte s tabulkovými hodnotami.

Prohlédněte si vybrané stavební materiály pomocí optického mikroskopu.

Samostatně nastudujte elektronovou mikroskopií.